

delo, ki bo gotovo še poznim vnukom razodevalo, kako je slovenski rod hvaležno poslal god možá, ki je bil prvi hvaležno položil svoj dar na žertvenik domovine? Knjiga, razdeljena v dva predala, obsega v prvem deloma v nemščini, deloma v domačem jeziku od veljavnih mož spisane sestavke, ki bolj ali manj segajo v življenje Vodnikovo in njegovo delavnost v prid slovenske književnosti. Prvi sestavek je pisan od izdatelja samega; njegov namen je, v prvi oddelk spadajoče sestavke združiti in soznaniti bravec z življenjem Vodnikovim. Za tim se verstijo naslednji spisi: Val. Vodnik slovenski pisatelj od Fr. Metelkota; Vodnikove novice od dra Bleiweisa; pregled Vodnikovih pesem od P. Hicingerja in Vodnik in slovenščina od Fr. Malavašiča; razuu teh jih je pa še več drugih, vzlasti nemški spisanih, kterih posamezno naštevati nam ne pripušča prostor tega lista. Popis slovesnosti, ki se je obhajala v spomin stoletnega rojstnega godú, kakor jo je bil popisal Fr. Malavašič v Novicah, sklepa prvi oddelk. Izbor slovenskih pisateljev, kakor se imenuje drugi del, zapopada 180 sestavkov od 60 pisateljev, zverstenih po abecednem redu, in med njimi nahajamo mnogo naj izverstniših mož kakor Anast. Grüna, Miklošiča in mnogo drugih. Kinčala bo bukve podoba Vodnikova, ki je tudi užé zgotovljena; kot draga priklada se bodo pridjale baron Zoisove in Vodnikove lastnoročne pisma in pa pesem pod naslovom „krajnska“, kteri je poskerbel K. Mašek napev. V obče moramo reči, in to bo gotovo poterdil nam vsak, da imamo malo, ali pa čisto nobene knjige, ki bi v vezani in nevezani besedi obsegala toliko lepega in izverstnega gradiva, kakor ta. Velika hvala gre pisateljem za sestavke, še večja pa izdatelju, ki bo s trdom spravil delo na beli dan in ž njim obogatil književnost slovensko. Tako se bo postavil prvemu pesniku tudi dušen spominek, njemu, „kteri“, kakor nek pisatelj pravi, „je bil zmožen pomagati Slovincam in slovenščino opuliti ruje, kteri se je prijela nje do tistega časa; naslednikam pa pot pokazati, po kteri samó je mogoče narodnemu jeziku veljavnost dobiti, kteri mu gre v družini omikanih národov.“

Na Dunaju 20. decembra V. J. ^{abruh} — Bral sem kedaj, če se ne mesnem, v Novicah o rastljini somi ali somovici, o kterej so neki znane med Pohorci na Štajarskem mnoge in različne pravljice. Pripovedajo, da raste le tedaj, kedar luna narašča, da ostane človek, če je je po sreči okusil, vedno zdrav in vesel. O polni luni jo objedajo po gorah jeleni, so pa zató tudi vedno zdravi in lahkih berzih nog. Morebiti ve kdo izmed Slovincov še več povedati o tej basnoslovnej, morda še sedaj pod tem istim imenom znanej rastljini, ki se po imenu popolnoma, po basni pa vsaj nekoliko vjema z rastljino Somo in pijačo tega imena v prvem delu Sama-Vede. Po tej morebiti najstarišej listini človeškega uma raste germ rastljine Soma po gorah. Nabera se rastljina po višavah za svitle lune, da si pripravljajo iz njenega soka presveto pijačo Somo. Rastljina se izruje s koreninami vred, listje se omuli, in dva

kozliča odpeljeta germ v sveti hram, kjer je zanj pripravljeno mesto, s posvečeno travo pokrito. Tu ga njih duhovni mencajo ali mečkajo med kamni; škropijo ga z vodo in ga pretakajo skoz sito iz ovčje volne, da se odtaka sok, kateremu primešavajo čistega putra ali sirotke s pšenično ali drugo moko. Na to postavijo zmes na stran, da nekoliko prekipne ali zavreje. Tako se dela prestara pijača Soma. Ni je pijače, da bi bila takó skrivnostna, takó visoko česčena, kakor sveta Soma, ki deli zdravje ljudem, jih razveseluje in poživlja. Pa sedaj živi le še v svetih indiških pesmah in nekterih drugih negotovih sporočilih. — Somi podobna je bila pri starih Parzih Haoma, ktere spominja Strabo. Rastljina Haoma je neki robatega, vinskej terti podobnega stebila, imá list jasminu podoben, in nikdar ne rodi nobenega sadú; boje je bele in žolte in raste v Širvanu. Pijača Haoma se je pila o vsakej molitvi. Rastljina se je v movžarju tlela s posebno kijačo in zmečkana se je prešala. Za tega delj pravi Strabo, da imajo Perzjani v vsaki hiši movžar s kijačo in okoli pohištva vert, obsajen z imenovano rastljino. Ta vert je jim bil veliko svetišče: skerbno so ga čuvali vsakega oskrunjenja. Kakor Soma se je pripravljala tudi pijača Haoma med molitvami in svetim petjem (Plutarch de Is. et Osir.) Pripoveda se, da se je prikazal nekemu Larathustri, ko je ravno kuril, bog Haoma ter mu je rekel: „Jaz sem Haoma, ki odganja smert, ki deli večno zdravje; pribeži k meni, izprešaj sok moj ter me zaužij itd.

Kdo izmed Slovincov še vé slovenskih basen o rastljini tega imena, ki je, prej ko ne, onega istega izvira kakor indiško imé? Močno bi ustregel slavenskimi starinoslovcem in zgodopiscom s svojim razglasilom. Nobena reč naj se ne pušča v nemar; kdo ve, kje bi znala koristiti! Slovenske vračarice, stari pastirji itd. bodo marsikaj še hranili imen in pravljic o čudnih močéh marsikterih rastljin; da bi ga le bilo moža, da bi jih zapisal! Opo-minjaje posebno prof. Terstenjaka basnio somovici pri Pohorcih, se mi na zadnje še potrebno zdi uprašati, se li kde nahaja ime „Samovica“ za rastljino Vaccinium Vitis idaea, nemški Preusselbeere? Z Bogom!

Vganjka.

(Spisal Fr. Cegnar.)

6732. Berač nas nosi, kadar kruha prosi.
152. Drevesa pulim, ko po gozdu tulim.
13467. V zeleni travi tica gnjezdo stavi.
6517. Na drevji poje, žvergoli po svoje.
6347. Skopuh me draži, le rasečo blaži.

631. Na podu kiha kmet, ko z mano vdriha.
1347. Ko morje dljuje, semtertje me suje.
12567. Zasajam jezno v serce ost železno.
1234567. Redí zemljica, hvali me potica.

Listnica. O. F. C. v P. Hvala za poslano reči, lepa hvala pa tudi za dovoljenje, da nam ne bo treba tiskati Vašega odgovora g. noviškemu vredniku in g. Hicingerju; samo g. Levstik naj še odgovori in potem naj bo konec nevšečnega prepira!; g. Š. Š. v P. Kmalo pride v natis. Ali ste prijeli „pripovedke“ iz Dumaja?; g. V. M. Vaša povest „čeptec“ pride na versto berž za „Jericó“; g. F. E. v B. Kmalo; g. Dr. J. L. v Št. M. Pervega pol leta je izšlo le 6 št., drugega 12; g. M. V. Vse drugo se bo v kratkem ponatisnilo; le s poslovenjeno pesmico se ne upamo na dan; g. D. T. Lepa hvala za vse; g. J. V. T. v 2. 1.

Zvernil Janez Leon v Celovcu.